

7. Статут Суду Євразійського економічного союзу. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_163855/1f829c8ee6fa377b5a5ee4cc36113477574b27f5/

ШЛЯХИ МИРНОГО ВИРІШЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СПОРІВ

Корзіна І.В.

студентка

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Відповідно до ст. 18 Конституції зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загальновизнаними принципами і нормами міжнародного права [1].

Історія становлення мирного вирішення міжнародних спорів бере свій початок з Гаазьких конференцій 1899 та 1907 років, які являють собою перше узагальнення політико-правових норм і звичаїв щодо мирного вирішення міжнародних спорів.

Відповідно до цих конвенцій держави-учасниці дійшли згоди щодо мирного вирішення своїх міжнародних суперечок та намагання уникати звернення до сили при розв'язанні конфліктів між собою. Так, конвенціями регламентовано певні мирні засоби вирішення спорів (добрі послуги, посередництво, переговори, слідчі комісії та ін.) і передбачено створення Постійного третейського суду [2, с. 180]. Саме з початку ХХ ст. можна говорити, що почалися перші спроби врегулювання конфліктів без застосування сили. Принципи мирного вирішення міжнародних спорів, які забезпечують мирне співіснування держав лежать в основі стабільного функціонування міжнародного співтовариства [4, с. 3].

Хотілося б детальніше проаналізувати, які ж існують на сьогодні мирні способи вирішення спорів. У міжнародно-правовій доктрині схилиються до поділу їх на дипломатичні, або ще як їх називають – політичні та правові (судові). До першого виду відносять переговори, консультації, добрі послуги, примирення, посередництво тощо, до другого – міжнародні суди і міжнародні арбітражі.

Конвенція про мирне вирішення міжнародних зіткнень містить різновиди мирного вирішення спорів між державами, закріплює способи та порядок їх застосування. Зокрема, нею звертається увага на такі дипломатичні способи як добрі послуги та посередництво. В ній зазначено, що під час надання добрих послуг країни не учасниці конфлікту чи міжнародних органів сприяють створенню умов для початку переговорів між країнами учасницями міжнародного конфлікту для запобігання ескалації. Добрі послуги не

зобов'язують сторони конфлікту до вчинення певних дій, але дають можливість створити умови для мирного вирішення конфлікту [2, с. 180]. Посередництво, а конкретно участь у переговорах третьої, незаінтересованої сторони на її умовах, дає можливість розпочати переговори між сторонами щодо врегулювання спору [2, с. 180].

При небажаному втручанні третіх осіб у спір належне місце віддають переговорам. Останні наділені високою адаптованістю до потреб конкретної ситуації. Даний засіб дозволяє сторонам на власний розсуд врахувати як характер, рівень, тривалість, так і інші параметри майбутніх переговорів. Не дивно, що у багатьох міжнародних договорах про мирне вирішення спорів переговори стоять на першому місці серед інших мирних засобів.

Як зазначалося вище, міжнародне співтовариство визнає правовими способами вирішення спорів між державами звернення до міжнародного суду чи арбітражу. Щодо останнього, то даний спосіб мирного вирішення конфліктів був закріплений в Конвенції про мирне вирішення міжнародних зіткнень в Розділі IV [3]. Слід відмітити, що міжнародний арбітраж вважають одним з найдавніших правових засобів мирного вирішення міжнародних конфліктів. Арбітраж є процедурою третейського судового врегулювання спорів між суб'єктами міжнародного права, яка закінчується остаточним та обов'язковим рішенням по справі, а також він є органом, який відноситься до органів міжнародного правосуддя і створюється договірними сторонами для вирішення певного спору (суд *ad hoc*) [4, с. 6]. Показовим є те, що незважаючи на відкрите недооцінювання такого засобу, він зарекомендував себе як досить ефективний інструмент вирішення міждержавних спорів, нерідко досить складних, обтяжених серйозним міжнародним протистоянням сторін.

Так, на думку багатьох науковців, які досліджували це питання, третейський суд є найефективнішим та чи не найсправедливішим способом вирішення міжнародного спору, який не був розв'язаний дипломатичним шляхом. Суд може вирішує спори, які уже виникли та існують, а також ті, що ще можливі в майбутньому і має право їх вирішувати як повністю, так і частину, але здійснює це за бажанням сторін, а також при укладенні договору самі ж країни можуть заздалегідь вказати, що спори по цьому договору будуть вирішуватись у третейському суді, якщо цей договір підпадатиме під юрисдикцію третейського суду [2, с. 180].

Міжнародний Третейський суд має повноваження вирішувати міжнародні спори між сторонами конфлікту суддями за їх вибором та на основі поваги до права. Сторони спору, які звернулися до суду, беруть на себе обов'язок добросовісного виконання третейського рішення [3].

На практиці виділяють вирішення спорів і у межах міжнародних організацій. Статути ряду міжнародних організацій містять положення, якими регламентується вирішення спорів між державами-членами або між державами та самою організацією з питань, які віднесені до її відання. При цьому сторони застосовують саме політичні засоби їх вирішення. Слід зазначити, що кінцеві рішення не наділені юридичною силою, а носять лише характер рекомендацій. В той же час це не виключає застосування організаціями способів за участю

постійних судових органів з обов'язковою юрисдикцією. Заслуговує на увагу положення Статуту ООН, яким виділяється наявність спорів та ситуацій, і вказується, що останні «можуть призвести до міжнародних незгод або викликати суперечності» (ст. 34) [5]. Тобто має місце, коли зіткнення інтересів держав не супроводжується явним висуванням претензій, хоча і породжує певну напруженість між ними. У тих випадках, коли сторони не здатні вирішити спір, а загроза нависла над ними, справу бере на себе ООН. Так, за загальним правилом, остання за допомогою чотирьох органів: Ради Безпеки, Генеральної Асамблеї, Генерального Секретаря і Міжнародного Суду, може втрутитись у процес мирного врегулювання конфлікту.

Статут ООН звертає увагу і на можливість вирішення спорів за допомогою звернення до регіональних органів або угод (ч. 1 ст. 33) [5]. Даному питанню присвячений навіть окремий розділ. Такими угодами на разі виступають Європейська конвенція 1957 р. про мирне вирішення спорів і Американський договір 1948 р. про мирне вирішення спорів. Віддають належне і наступним регіональним органам: Ліга арабських держав, Організація американських держав тощо. За Статутом ООН останні, під час мирного врегулювання спорів, наділені певною, але обмеженою самоврядністю. Саме характер міжнародних спорів зумовлює можливість держав самотійно врегулювати свої розбіжності. Так, компетенція ООН охоплює уже ті спори, продовження яких може загрожувати або в дійсності загрожують міжнародному миру та безпеці.

З огляду на вищевикладене, можна говорити, що на сьогодні існує великий арсенал способів вирішення конфліктів без застосування сили та агресії. Вибір того чи іншого засобу залежить від виду конфлікту та ситуації, яка склалась.

Актуальне мирне вирішення конфліктів і для України. Так як у зв'язку з ситуацією, яка склалась на сході нашої країни, нам дійсно потрібно залучати міжнародний арбітраж для вирішення цієї ситуації, бо у сучасному світі, світі демократії і ліберальних концепцій агресія при вирішенні конфліктів просто недопустима, а отже потрібно вдосконалювати законодавство, саме в міжнародній сфері, тобто укладати угоди та договори, які б реально допомагали мирно врегульовувати конфлікти або знаходити інші дієві способи для розв'язання проблем.

Науковий керівник: к. ю. н., асистент Ісакова В.М.

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – № 30. – 1996. – Ст. 141.
2. Миколаєнко Я.Ю. Гаазькі конвенції 1899 та 1907рр. про мирне вирішення міжнародних суперечок // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – Серія право. – Випуск 32. – Том 3. – С. 179-181.
3. Конвенція про мирне розв'язання міжнародних зіткнень від 18.10.1907 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_938. 3.

4. Мамон З. Міжнародний арбітраж як засіб вирішення міжнародних спорів // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2010. – № 3. – С. 3-9.

5. Статут ООН від 26 червня 1945 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/ UN%20Charter_Ukrainian.pdf](https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf)

ІДЖТІХАД У СИСТЕМІ ІСЛАМСЬКОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

Мохд Н.О.

*аспірант кафедри права Європейського Союзу та порівняльного
правознавства*

Національний Університет «Одеська юридична академія»

Іслам – найшвидше зростаюча релігія у світі, що не тільки формує світогляд мусульман – її послідовників, а й виступає офіційною ідеологією низки держав, які, у свою чергу, формують регіональну політику та здійснюють вплив на міжнародні відносини. З огляду на актуальність, вчені-спеціалісти різних галузей, зокрема, права, вивчають природу ісламу та ісламську юриспруденцію.

Ісламське право є унікальним за своєю формою та змістом. Воно охоплює не лише питання щодо здійснення релігійної практики, а й ті, що зазвичай регулюються правом державним. Первинні джерела ісламського права, Коран і Сунна, залишаються незмінними протягом усього часу свого існування. Постає питання: чи можливо, щоб названі джерела регулювали прямими приписами весь спектр суспільних відносин із VII століття до кінця часів? Звернення до історії та аналіз положень шаріату дозволяє знайти інструмент, що дозволяє ісламському праву розвиватись шляхом тлумачення Корану та Сунни, – іджтіхад. Вбачається, що саме він забезпечує гнучкість ісламського права та є ефективним засобом розвитку ісламської юриспруденції в умовах глобалізації.

Слід зазначити, що зневажливе ставлення правлячих режимів до фундаментальних положень ісламської релігійно-правової доктрини є одним із факторів політичного, економічного та соціального дисбалансу, викликаного спробами трансформації ряду ісламських держав. Спроби послаблення релігійних основ суспільства приречені на невдачу: гнучкість та стійкість ісламу забезпечують його здатність до цивілізаційного опору таким діям. Тим не менш, ісламський світ не ігнорує глобалізаційні процеси. Здатність ісламу до адаптації та сприйняття цінностей інших цивілізацій підтверджує історія, проте вони мають не суперечити цінностям ісламським [1, с. 303].

Проблеми трансформації ісламського права та застосування іджтіхаду в контексті розширеного тлумачення норм шаріату досліджують вітчизняні та зарубіжні вчені та мислителі: Бехруз Х., Ікбал М., Мухаммад А., Ріда Р., Різві С., Самігуллін К., Санаї М., Сюкіяйнен Л. та ін.